

krajní specialisaci individuí a funkcí. Američan, jenž ve své továrně a ve své kanceláři se zřídá důstojnosti býti myslitelem, aby se odevzdal tomu, že bude pouze částí člověka — ein Teilmensch — částí naprosto vymezenou v ohromném stroji, jímž je společnost kapitalistická, najde-li pak večer u svého krbu radost z toho, že se stane zas na chvíli bytostí citovou a rozumovou? Zkušenost dokazuje, že ne. Podléhaje deformování své duše, jež způsobuje jeho zaměstnání a ve snaze po nejmenším úsilí, žádá, aby mu předložili kulturu snadno přístupnou, kulturu v řadě ilustrovaných magazinů a biografů, které mu podávají náměty s uspokojující jistotou. Ztrácí tu citlivost ducha, již je kritický duch, a pochybovačnost, ten kvas mravního života, jímž je metafysický a náboženský neklid. »Na fakultách« píše Alfred Siegfried »většina studentů žádá od svých učitelů méně kulturu, ale více prostředek k úspěchu«. Filosofie puritánská je utilitarismus křížený s evangeliem, americká filosofie, to je pragmatismus, pro nějž spirituelní hodnoty jsou ospravedlněny jen, když »mají cenu«, hodnota pravdy nějaké doktriny záleží v úspěchu, který s sebou přinese. To znamená, že odborná a technická práce, vylučující osobní iniciativu a tvoření estetické, dospěla až k tomu odstrašujícímu stupni, že nemá jiné hodnoty, než té, která záleží v zisku, který připravuje. Co zbývá Američanovi, aby se odškodnil za oběti, které přináší této nové modle, již jest hmotný pokrok? Aby se vrhl slepě do lehkých a prostých radostí, které nevyžadují žádné zvláštní kultury, aby byly vychutnány: pocitu úlevy, jež přinášejí radosti sportovní, a šedi radostí mechanických. Nebude s to, aby vychutnal tu rozkoš, často asketickou, vznikající z ducha, ze vzletu představitosti a z ušlechtilosti temperamentu spíše, než z hmotného blahobytu, který latiníci nazývají rozkoší. Stane na tomto mrtvém bodě mravního života, který jest definitivním ponořováním se do banality standardisace a blaženého pohodlí.

* * *

Moderní svět, přijav jako manifestaci pokroku jen kriteria kvantitativní: objem výroby, zrychlení cirkulace statků, zvýšení populace, pokles úmrtnosti, stoupání mezd a příjmů — spočívá na tomto prostém a barbarském dvojsmyslu, že čím více je s to ukojovati velkou směsicí svých hmotných potřeb v časovém minimu, tím více je v právu o sobě tvrditi, že je civilisovaný. Sociální spravedlnost je považována s tohoto nového hlediska nikoli za kvalitativní hierarchii funkcí a hodnot, nýbrž za postupující vyrovnávání podmínek. »Avšak« praví Renan »člověk není zde na zemi jen proto, aby byl šťasten, a není tu ani prostě proto, aby byl poctivým. Je tu také proto, aby uskutečňoval tyto vyšší formy života, jako je velké umění a nezištná kultura«.

Athény zaujímaly toliko malé území a neznaly odkladu: s výše své Akropole získaly pozornost světa, držíce ve svých rukou všechna odvětví mistrovství. Italská města XV. a XVI. století byla peleší lotrovskou a špatnými místy: dala lidství rozhodně a slavné důvody žití. Kdo by nevyměnil všechno zlato New-Yorku, všechen průmysl Pittsburgu, všechnu mrzutou morálku Bostonu za políbek slávy těchto tří měst, které byly svrchovaným skandálem pro reformaci: Benátky dožat, Florencie Lorenza Velikého, Řím humanistických papežů!

DR. ALEXANDER BOZDĚCH:

K PRÁVU VETA AMERICKÉHO PRESIDENTA.

Ústava Spojených států severoamerických ustanovuje o právu veta presidentova, že každá osnova zákona, na níž se usnesla sněmovna representantů a senát, musí, než se stane zákonem, býti předložena presidentovi, který buď, schvaluje-li osnovu, ji podepíše, anebo ji vrátí se svými námitkami oně sněmovně, z níž osnova vzešla. Tato sněmovna zanese námitky presidentovy do své knihy protokolů a přistoupí k opětovnému projednání osnovy. Setrvají-li obě sněmovny dvoutřetinovými většinami na původním znění osnovy, stává se tato zákonem. Kdyby však osnova nebyla vrácena presi-

dentem do deseti dnů, nepočítaje neděl, ode dne, kdy mu byla předložena, stane se osnova zákonem stejně jako kdyby ji byl president podepsal, leč že by kongres svým odročením znemožnil vrácení osnovy.

Jde tudíž v podstatě o totéž právo, jaké uděleno čl. presidentovi republiky § 47 ústavní listiny; našemu presidentu udělena ovšem podstatně delší lhůta jednoho měsíce pro vrácení zákona, což lze vysvětliti rozdílem stáří obou ústav; desetidenní lhůta presidentova jest při objemnosti moderního zákonodárství počítována i ve Spojených státech za příliš krátkou pro zkoumání presidentovo a jen akcentovaná rigidnost americké ústavy zabránila její změně v tomto bodě.

O povaze a významu této desetidenní lhůty rozhodoval federální nejvyšší soud po prvé v dějinách ústavy rozhodnutím ze 27. května 1929. (Okanogan, Methow etc. tribes v. United States.)

Během prvního zasedání 69. kongresu prošla oběma sněmovnami osnova zákona, již uděleno určitým kmenům indiánským, sídlícím ve státě washingtonském, oprávnění, vznésti své stížnosti před určité soudní instance doposud těmto kmenům nepřístupné. Osnova zákona předložena byla presidentovi dne 24. června 1926, načež dne 3. července 1926 skončeno bylo zasedání kongresu a obě sněmovny odročeny. Osnova zákona nebyla presidentem ani vrácena, ani podepsána a nebyla též vyhlášena.¹

Zastávající stanovisko, že předmětná osnova stala se — nebyvši presidentem do 10 dnů vrácena — zákonem, užilo několik kmenů práv předlohou jim udělených a nastoupilo vytčený tam pořad instanční. Žaloby byly však v nižších stolicích zamítnuty z toho důvodu, že postrádaly zákonného podkladu, pročež spory vzneseny na federální nejvyšší soud.

Odvolatelé opřeli svůj názor, že odročení sněmoven neznemožnilo presidentu republiky vrácení osnovy do 10 dnů, takže osnova se stala zákonem, těmito úvahami:

Jediný způsob odročení, znemožňující presidentovi vrácení osnovy kongresu jest odročení resp. rozpuštění zákonodárných sborů na konci zákonodárského období, kdežto při pouhém odročení v mezidobí jednotlivých zasedání má president možnost vrátiti osnovu zákona se svými námitkami sekretáři neb jinému úředníku sněmovny, v níž osnova vznikla. Tento úředník může pak vrácenou osnovu po znovuzahájení zasedání zákonodárského sboru předložiti presidiu k opětovnému projednání.

Dále uplatňovali odvolatelé pro případ, že by předchozí úvahy nezvítězily, další názor, že obratem „do deseti dnů, neděl nepočítaje“, jest rozuměti deset dnů, po které zákonodárský sbor zasedá, nikoliv deset dnů kalendářních, takže president měl ještě možnost vrátiti osnovu ještě v prvých dnech druhého zasedání kongresu, když desetidenní lhůta do konce prvního zasedání nebyla vyčerpána.

Naproti tomu tvrdil generální prokurátor v zastoupení žalovavšího státu, že osnova zákona, na níž žaloby spočívají, nenabyla moci zákona, protože odročením kongresu ze dne 3. července 1926 znemožněno bylo presidentovi vrácení osnovy během desetidenní, ústavou mu poskytnuté lhůty, jelikož výrazem „sněmovna“, již lze osnovu vrátiti, jest vyrozuměti toliko zasedající sněmovnu, nikoliv jednotlivé její úředníky; dále jest desetidenní lhůtu počítati dle kalendáře, takže v daném případě nemůže lhůta po znovuzahájení zasedání pokračovati ve svém běhu; každé odročení vůbec znemožní, aby se osnovy presidentu předložené, pokud tento je nepodepsal, ani před koncem zasedání se svými námitkami nevrátil, staly zákony.

Jest charakteristické pro konservativní ústavní život severoamerický, že nejvyšší soud se přiklonil po pečlivém a zevrubném zkoumání právních otázek sem spadajících k thesím posléze uvedeným, takže zamítavé rozhodnutí prvých stolic bylo potvrzeno.

Dle vývodů nejvyššího soudu patří k podstatným povinnostem presidentovým, aby zkoumal materiální obsah osnov zákonů mu předložených, k čemuž zajištěna jest presidentovi desetidenní lhůta, která nesmí býti ani přímo, ani nepřímou zkracována.

¹ Publikace není však podle amerického práva nutná k platnosti zákona.

Na základě zásady, že znění ústavy jest vykládati dle přirozeného významu užitých slov, jakož i na základě okolnosti, že k označení lhůty připojen jest obrat „neděle nepočítaje“, který by neměl nijakého smyslu, kdyby šlo jen o dny, kdy kongres zasedá, — neboť v neděli se nikdy nekonají schůze — dochází nejvyšší soud k závěru, že nejde o dny „zákonodárné“ nýbrž že desetidenní lhůtu jest počítati v pořadí kalendářním, pouze s vynecháním neděl.

Pojem sněmovny, jíž jest osnovu vrátiti, vykládá pak nejvyšší soud — podstatně jinak než praxe československá — na základě řady historických úvah jako sněmovnu vykonávající právě svou zákonodárnou funkci, tedy zasedající. Z předpisu ústavy, že sněmovna má presidentovy námitky proti osnově, již vrací, zapsati v plném znění do knihy jednacích protokolů, lze dle nejvyššího soudu míti za to, že pouze zasedající sněmovna může přijmouti vrácenou osnovu, neboť kniha protokolů se vede toliko o jednáních zasedající sněmovny. Kdyby sekretář neb jiný úředník sněmovny měl míti pravomoc přijímati vrácené osnovy zákonů, neměl by možnosti zapsati námitky presidentovy do knihy protokolů, čímž by zase trpěla autoritativnost zjištění, byla-li desetidenní lhůta presidentem dodržena čili nic. Jelikož dále není ústavního předpisu, dle něhož by zákonodárné sbory směly ve svých protokolech jednacích učiniti dodatečné zápisy o okolnostech během zákonodárných prázdnin se udávších, jest za to míti, že toliko zasedající sněmovna sama jest oprávněna přijímati přípis presidentovy, jimiž vrací osnovy zákonů k opětnému projednání.

Odročením kongresu ze dne 3. července 1926 zkrácena byla tudíž zkoumací lhůta presidentova co do předmětného zákona, takže mu skutečně bylo zabráněno, v udělené mu lhůtě zákonnou osnovu případně vrátiti k novému projednání, a jelikož osnova také nebyla presidentem podepsána, nestala se zákonem. —

Nelze pochybovati, že úzkostlivý a přísný výklad předpisů ústavních, obsažený v uvedeném rozhodnutí federálního nejvyššího soudu, plně hovoří zásadám kontinuity a právní bezpečnosti, podstatnému to účelu rigidnosti ústavních předpisů.

Na československé právní předpisy nelze ovšem citované usnesení aplikovati, neboť v praxi nevyskytuje se pochybnost, že vrácení osnovy zákona dle § 47 ústavní listiny může se státi též v době, kdy Národní shromáždění nezasedá, takže odročením neb rozpuštěním Národního shromáždění není 30denní lhůta § 47 dotčena.

Z REVUÍ A ČASOPISŮ.

KOLEKTIVNÍ ZÁJMY A SNAŽENÍ DEMOKRATICKÉ.

Kölner Vierteljahrshefte für Soziologie (8. Jahrg. Heft 1.) přináší zajímavou studii francouzského sociologa C. Bouglého pod názvem *Kollektivinteressen und demokratische Bestrebungen*, která zasluhuje pozornosti všech veřejných pracovníků. Autor chce dáti především jasnou odpověď na otázku, jsou-li kolektivní zájmy něčím svého druhu, co nelze převést na nic jiného, či dají-li se snad poněkud přímo nebo nepřímou odvoditi z nějaké souhrnné veličiny, totiž ze zájmů jednotlivců tvořících skupiny. Jde o to najíti hraničný typ skupin, u něhož by bylo nejzřetelněji viděti, jak se kolektivní zájem rozkládá v adici zájmů individuálních. Všeobecně se tvrdí, že je tomu tak u akciových společností, tedy u »společností«, které hrají hlavní roli v průmyslu. Kapitály v nich sdružené mohou sloužiti k tomu, aby udržely při životě tolik a tolik průmyslových podniků. Jednotlivý podnik dotýká se však akcionářů pouze potud, pokud jim přináší dividendu. Přejí-li si, aby se zmenšily ústřední výdaje, aby se rozmnožila výroba, aby se investovaly nové kapitály, mají stále na zřeteli okamžik, kdy budou vytloukati zisk. V tomto okamžiku se poznává, že kolektivní zájem jest pouze dočasnou zástěrkou; požívatelé užítku zůstávají konec konců vždy jedinci. Zcela jinak je tomu s rodinou, kde statky přicházejí k dobru všech